

УДК 330.341.1

О. І. Бібен,
аспірант, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

O. Biben,
graduate student, Dnepropetrovsk state agrarian-economic university

THEORETICAL AND ORGANIZATIONAL FOUNDATIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств здійснюється на кількох рівнях: держави, регіону чи галузі, конкретного суб'єкта господарської діяльності. Перші два рівні становлять макрорівень управління, а останній — мікрорівень. Управління інноваціями на будь-якому рівні — це управління нестандартними процесами, перебіг яких можна прогнозувати лише на підставі поглиблених наукових досліджень із застосуванням сучасного методологічного апарату. Домінуючим для України має стати шлях розвитку, який ґрунтується на стратегії нарощування інноваційного потенціалу на заздалегідь визначених державою пріоритетних напрямках науково-технічного прогресу.

Innovation management of agricultural enterprises performed at several levels: state, region or sector, specific business entity. The first two levels are macro level management, and the last — micro level. Innovation Management at any level — a non-standard management processes, the flow of which can be predicted only on the basis of in-depth research using modern methodological apparatus. Dominant for Ukraine has become a way of development, based on the strategy of increasing innovation potential on predetermined state priority areas of science and technology.

Ключові слова: аграрне виробництво, аграрне підприємство, інновації, інноваційна політика, інноваційний розвиток, науково-технічний прогрес, інституції, інноваційна стратегія, інноваційна інфраструктура.

Key words: agricultural production, agricultural enterprise, innovation, innovation policy, innovative development, technological progress, institutions, innovation strategy, innovation infrastructure.

ВСТУП

Європейський вибір України та її інтеграція у високотехнологічне конкурентне середовище зумовили необхідність формування інноваційної моделі розвитку, в якій роль головного джерела довгострокового економічного зростання відіграють наукові досягнення, які дозволять, насамперед, підвищити конкурентоспроможність економіки нашої країни, гарантувати її економічну безпеку і гідне місце в Європі та світі за стабільних і високих темпах економічного зростання. Розуміння того, що одним із шляхів подолання кризової ситуації в національній економіці є перерозподіл ресурсів сус-

пільства на користь ефективних, конкурентоспроможних наукоємних виробництв, приводить до необхідності підтримки та стимулювання інноваційної діяльності підприємств на державному рівні. Новий стратегічний курс розвитку економіки України зорієнтований на формування інноваційної моделі національного економічного зростання, що підтверджується законодавством у сфері інноваційної діяльності [1].

Питання формування інноваційної політики стали об'єктом підвищеної уваги владних органів. Основна мета полягає у створенні правової бази, загального простору відносин, які виникають між усіма суб'єкта-

ми національної інноваційної системи, економічних і організаційних умов для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції аграрних підприємств на основі використання результатів науково-технічних досягнень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематиці забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва, розробці механізмів реалізації інноваційного процесу та методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу присвятили наукові дослідження закордонні і вітчизняні вчені: О. Дацій, В. Дементьєв, Л. Курило, М. Малік, П. Саблук, С. Тивончук, Л. Федулова, О. Шпикуляк, О. Шубравська. Значний внесок у дослідження управління інноваційною діяльністю на макроекономічному рівні зробили А. Колот, А. Никифоров, О. Біловодська, З. Шмігельська, Н. Зінко, Ю. Жарков, І. Єременко, та ін. Вони розробили основні напрями формування державного управління інноваційною діяльністю й запропонували методи та заходи для підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю на рівні держави.

Не дивлячись на певну розробленість поставленої проблеми, серед дослідників відсутня єдність думок щодо визначення сутності і механізмів управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва. Практично не розроблено методологічну базу та відсутні механізми управління інноваційною діяльністю на мікроекономічному рівні, що спонукає до пошуку нових комплексних підходів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті є дослідження теоретико-методологічних підходів до визначення сутності і напрямів управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нині в Україні спостерігаються позитивні зрушення у створенні інституційної бази внутрішнього ринку інновацій завдяки удосконаленню чинного законодавства в галузі науки та інноваційної діяльності. Результатом цього стало прийняття законодавчих актів, якими визначаються:

— правові, економічні й організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, форми стимулювання державою інноваційних процесів, передбачуються податкові амортизаційні та митні пільги з метою підтримки розвитку економіки України інноваційним шляхом [2];

— заходи регулювання відносин, пов'язаних із науковою і науково-технічною діяльністю, створення умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення науково-технічного розвитку всіх сфер суспільного життя [3];

— стратегічні та середньострокові пріоритетні напрями інноваційного розвитку суспільства, реалізація яких має здійснюватися за безпосередньою участю

вітчизняної науки на основі нових наукових розробок і технологій [2];

— правові, організаційні та фінансові основи експертної діяльності в науково-технічній сфері [4];

— правові й економічні засади запровадження та функціонування технологічних парків, їх учасників, дочірніх і спільних підприємств, що виконують інвестиційні та інноваційні проекти за пріоритетними напрямами діяльності технологічних парків [7];

— пріоритети і напрями інноваційної діяльності, запровадження моделі сталого економічного зростання вітчизняних підприємств, удосконалення структури їх основного капіталу й інтенсивного інвестування високотехно-логічного виробництва [5];

— основні завдання Державного агентства України з інвестицій та інновацій [6].

У програмних документах Президента і Кабінету Міністрів України неодноразово зазначалося, що головним фактором стійкого економічного зростання можуть бути тільки науково-технічні інновації. Але недоліки в організації й управлінні науково-інноваційними процесами та недостатність обсягів фінансування не дали можливості досягти поставлених цілей в інноваційній сфері аграрної економіки.

Інноваційна політика — це складний і не позбавлений ризику процес, хід якого визначається вихідними передумовами: технічними, фінансовими, економічними і соціальними. Можна виділити тактичні й стратегічні аспекти інноваційної політики. Заходи тактичного характеру спрямовані на підвищення якості продукції й ефективності виробництва, а також на підвищення інноваційного потенціалу галузевого виробництва. У свою чергу, елементами інноваційного потенціалу є матеріально-технічні, фінансово-організаційні та кадрові можливості, соціально-психологічні фактори.

Інновації, впроваджені в одному аграрному підприємстві, можуть потім поширюватися на комерційній основі в інших організаціях. Швидкість їх поширення (дифузії) залежить від відносної потреби в інвестиціях і ефективності кожної інновації. При цьому чим більше організацій використовувало дану інновацію, тим вище втрати тих підприємств, які її не використали, і тим нижче темпи розвитку галузевого агропромислового виробництва.

Таким чином, одним із найважливіших елементів концепції управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств і сфери аграрного виробництва у цілому є розробка інноваційної політики. Головними принципами управління сучасною інноваційною політикою є: поєднання інвестиційних джерел з інноваційними рішеннями; безперервне прогнозування інноваційної ситуації; системне впровадження новітніх технологій у взаємопов'язаних сферах підприємницької діяльності; узагальнений фінансовий та техніко-технологічний аналіз результативності нововведень.

Інноваційна політика відображає важливі стратегічні та тактичні аспекти. Перший полягає в можливості розробки й реалізації довгострокових інноваційних проєктів і програм, що забезпечують максимально ефективно досягнення глобальних цілей аграрних підприємств. Заходи тактичного характеру покликані сприяти підвищенню якості продукції й ефективності виробництва

тва, а також зміцненню інноваційного потенціалу підприємств.

У системі економічного потенціалу аграрних підприємств важливе значення має інноваційний потенціал, який, безумовно, є стратегічним критерієм результативності й ефективності їх функціонування. Інноваційна політика у сучасних умовах повинна регламентувати порядок господарської діяльності та спрямовуватися на визначення підходів до управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств і, зокрема, її мотивації. Формування інноваційної політики відбувається у двох напрямках. По-перше, це орієнтація на потреби ринку і споживачів, а по-друге — формування та зміцнення в ресурсному потенціалі галузевого виробництва інноваційної складової.

Нині метою інноваційної політики є впровадження інновацій у діяльність аграрних підприємств для забезпечення задоволення потреб замовників і оптимального завантаження потужностей виробництва. Інноваційна політика регламентує складну систему науково-технічної, маркетингової, управлінської, виробничої й економічної діяльності. Вона відображає ставлення керівництва до інноваційної діяльності підприємств, визначає її напрям, мету, функції і форми діяльності структурних підрозділів в області інновацій. Крім того, у межах інноваційної політики визначаються стимули і методи управління мотивацією фахівців, які займаються розробкою і впровадженням інновацій.

Інструментом реалізації інноваційної політики є існуючий на кожному галузевому ринку аграрного виробництва продуктово-ринковий портфель, що сприяє досягненню певного рівня основних показників виробничої діяльності, підвищенню рівня продовольчої безпеки держави та її регіонів, зміцненню експортного потенціалу. Завдання і функції складових інноваційної політики досить різні внаслідок існуючих розбіжностей інтересів структурно-галузевих складових агропромислового виробництва. У галузях аграрного виробництва вони полягають у наступному: розробленні інноваційної політики кожної галузі агропромислового виробництва; моніторингу ситуації, що сформувалася на ринку; здійсненні всеохоплюючого контролю за цільовим використанням інноваційних фінансових ресурсів; створенні механізмів реалізації інноваційної політики; аналізі ефективності реалізації інноваційної політики.

При здійсненні інноваційної політики аграрні підприємства повинні ретельного досліджувати ринок. Розробка і впровадження інновацій є виправданими за умов, якщо вони надають продукції у даний момент або в перспективі те, що забезпечить йому значні конкурентні переваги на внутрішньому та зовнішньому ринках. Не викликає сумніву важливість питання про те, що для кожної галузі аграрного виробництва необхідно чітко визначити мету інновацій, оскільки залежно від неї визначаються методи її досягнення, що дає можливість контролювати будь-який процес, у тому числі й інноваційний, відповідно до поставлених цілей. Відсутність цілі веде до хаотичного процесу розробки і впровадження інновацій, перешкоджаючи виконанню комплексності при роботі з інноваціями. Але водночас не слід порушувати раніше утворених пропорцій між існуючими елементами інноваційної політики і ресурсним потенціалом.

Досліджуючи роль держави у розвитку інноваційної діяльності у сфері агропромислового виробництва, відокремимо основні функції державного управління інноваційною діяльністю, до яких віднесемо державне регулювання, координацію інноваційної діяльності в галузевому виробництві, організацію інституційного забезпечення цього виду діяльності, організацію, планування та контроль ресурсного її забезпечення з державних і недержавних джерел, стимулювання інноваційної активності суб'єктів, аналіз та облік об'єктів інноваційної діяльності, визначення регіональних аспектів її регулювання у зовнішньоекономічному аспекті.

На нашу думку, для формування механізму управління інноваційною діяльністю в агропромисловому виробництві регіону необхідно розробити галузеві інноваційні стратегії та сформувати ресурсний блок інноваційного розвитку. Слід зауважити, що створення ресурсного блоку інноваційного розвитку аграрного виробництва входить у перелік завдань управління інноваційною діяльністю, а розробка даного блоку сприятиме розв'язанню проблем фінансового, матеріального та кадрового забезпечення. Необхідною умовою ефективної реалізації інноваційної політики є комплексний підхід до створення і функціонування організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності у сфері агропромислового виробництва.

Мікрорівень управління інноваційною діяльністю конкретизує варіанти дій окремих суб'єктів підприємницької діяльності з пошуку шляхів розвитку ринкових можливостей, які спираються на безупинну й послідовну розробку та виведення на ринок різного роду інновацій з метою забезпечення тривалого виживання і стійкого розвитку в конкурентному середовищі. Інноваційному розвитку аграрного виробництва має сприяти дієвий механізм інноваційної діяльності, тому необхідним є налагодження зворотного зв'язку між зовнішнім середовищем і регіональною аграрною економікою через систему інформаційного забезпечення, яка надходить у вигляді інформації про зовнішнє середовище і сам об'єкт управління. Це дає можливість, на основі об'єктивних економічних законів в управлінні інноваційною діяльністю поєднати державне регулювання та саморегулювання економічних процесів на всіх рівнях управління. Управління інноваційною діяльністю слід розглядати як ієрархічну систему, що здійснюється у взаємодії макро- та мікроекономічних рівнів. Суб'єктами управління інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, які здійснюють в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію інноваційних проектів.

Таким чином, управління інноваціями — інноваційний менеджмент в агропромисловому виробництві — це діяльність, спрямована на управління науково-технічним прогресом у ринковому середовищі аграрної економіки. Інноваційний менеджмент розглядається як один із напрямів стратегічного управління, здійснюваного на вищому рівні управління галузевим виробництвом. Метою менеджменту є визначення основних напрямів нау-

ково-технічної і виробничої діяльності сфери аграрного виробництва: розробка та впровадження нових видів продукції та новітніх технологій (інноваційна діяльність); модернізація й удосконалення існуючих технологічних процесів і технологій, подальший розвиток виробництва традиційних видів продукції. Головна увага в інноваційному менеджменті приділяється виробітку стратегії інноваційного розвитку і засобів, спрямованих на її реалізацію.

На нашу думку, інноваційний менеджмент у сфері аграрного виробництва — це особлива організаційно-управлінська діяльність, спрямована на отримання високих економічних, соціальних та екологічних результатів шляхом використання інновацій у виробничо-технологічній і реалізаційній діяльності суб'єктів господарювання. Здійснення інноваційного менеджменту передбачає: розробку планів і програм інноваційної діяльності аграрного виробництва диференційовано за специфікою галузевих виробництв; спостереження за розробкою та впровадженням новітніх технологій агропромислового виробництва; розгляд програм створення нової продукції та технологій; проведення єдиної інноваційної політики у галузевому виробництві; забезпечення фінансами і матеріальними ресурсами програм інноваційної діяльності; забезпечення кваліфікованим персоналом; створення тимчасових цільових груп для комплексного вирішення інноваційних проблем — від ідеї до виробництва продукції.

Основною метою інноваційного менеджменту є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інноваційної стратегії розвитку агропромислового виробництва на всіх етапах процесу створення нової техніки і технологій. Стратегія інновацій передбачає придбання конкурентних переваг за допомогою створення принципово нових видів продукції або технологій для задоволення перспективного ринку. Зазначимо, що пріоритетним завданням системи інноваційного менеджменту сфери аграрного виробництва є не максимізація прибутку підприємств від здійснення інноваційної діяльності, а забезпечення високих темпів економічного розвитку при достатній фінансовій стійкості та мінімізації ризиків.

Дослідження механізмів управління інноваційною діяльністю підприємств агропромислового виробництва країни показує, що сучасний стан підприємств галузі характеризується високим рівнем зносу основних засобів, їх фізичною та моральною застарілістю. Єдиним виходом з такого становища є переведення всіх підприємств аграрного виробництва на якісно новий рівень функціонування за допомогою інноваційної моделі розвитку.

При побудові системи управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств необхідно врахувати особливості їхньої діяльності. Це висока нестабільність і залежність результатів виробництва від погодно-кліматичних умов, мінливість усіх елементів системи управління; зміна організаційно-правових форм господарювання аграрних підприємств, необхідність врахування зовнішніх економічних чинників при управлінні інноваційною діяльністю, сезонний характер діяльності.

Для створення ефективного системи управління інноваційною діяльністю підприємств необхідно дослідити проблеми, які виникли в аграрних підприємствах в умовах світової економічної кризи. Основними з них є: відсутність системного підходу на державному рівні до організації управління інноваційною діяльністю у сфері аграрного виробництва, відсутність необхідної правової та нормативної бази інноваційної діяльності; низький рівень фінансування наукових розробок та їх впровадження; відсутність кваліфікованих кадрів і необхідних знань для управління інноваційною діяльністю на всіх рівнях управління; ведення моніторингу інноваційної діяльності.

Зазначимо, що в Україні відсутні ринкові механізми формування інноваційної інфраструктури, немає чіткої стратегії формування ринково орієнтованої національної інноваційної системи. Тому іншою важливою проблемою, яку слід вирішувати якомога швидше, є виважене на даному етапі поєднання ринкових методів управління науково-технологічною діяльністю із заходами державного регулювання.

Результатом реалізації науково-технічної політики у сфері агропромислового виробництва може стати прорив на пріоритетних напрямках, особливо у стратегічних для економіки України, бюджетонаповнюючих галузях, подолання технологічного відставання від провідних країн світу і побудова партнерських відносин з ними. Отже, ще однією важливою складовою інноваційного розвитку може стати державна система забезпечення й підтримки реалізації пріоритетів, від фундаментальних розробок до участі у виробництві конкурентоспроможної продукції.

Основними завданнями активізації інноваційної діяльності в науково-технічній та виробничій сферах аграрного виробництва є: підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції і послуг, диверсифікація й удосконалення структури виробництва та експорту, переведення економіки на інноваційний шлях розвитку, використання передових виробничих технологій. Ключовою передумовою збільшення конкурентоспроможності є організація управління інноваційними процесами та підтримка з боку держави. Інноваційна діяльність агропромислових підприємств полягає в цілеспрямованій реалізації інноваційної політики, яка у свою чергу стимулює формування та зміцнення інноваційного потенціалу підприємства.

Сучасне агропромислове виробництво являє собою інтегровану систему і при розробці інноваційної стратегії розвитку потребує врахування всіх внутрішніх її елементів. Відповідно, план виробничої діяльності й розвитку галузевого агропромислового виробництва коригується відносно планування інноваційної діяльності, а також враховує ситуацію на ринку та в економіці держави. Це сприяє кращому координуванню роботи кожного підприємства в період впровадження інновацій, їх реалізації і морального зносу. При цьому передбачається проведення аналізу ефективності інновацій, що є необхідним етапом здійснення на практиці інноваційної політики, яка значною мірою сприяє її коригуванню й оптимізації. Така інноваційна політика гарантує аграрному виробництву постійне одержання вичерпної інфор-

мації про стан і ефективність існуючих інноваційних процесів.

Процес формування інноваційної стратегії являє собою циклічний процес з набором певних стадій і процедур, що має прямі та зворотні зв'язки, які використовуються для уточнення поточних планових завдань, а також оперативного реагування на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища. Необхідно зазначити, що науково-технічний прогрес є необхідною умовою розробки і впровадження інновацій, тоді як першопричини інновації виникають згідно з вимогами ринку.

Специфіка формування інноваційної стратегії передбачає диференційовану дію внутрішніх і зовнішніх факторів. Внутрішні пов'язані з організаційною структурою аграрних підприємств, культурою їх виробництва, сприйнятливостю до інновацій, що знаходять своє відображення в принципах формування галузевої інноваційної політики. Зовнішні фактори (соціально-політичні, демографічні, релігійні, технологічні й ін.) знаходять відображення у наступних трьох принципах побудови інноваційної політики: перевага стратегічних параметрів при формуванні інноваційної політики, ринковість і наявність теоретичної бази.

Важлива роль стимулювання в процесі реалізації стратегії інноваційного розвитку агропромислового виробництва полягає у здатності впливати на інноваційний процес. Відмітимо, що дуже важливу роль тут відіграє інноваційна інфраструктура. Інноваційна інфраструктура як визначальна умова ефективної інноваційної діяльності, забезпечує фінансування інноваційних процесів (у тому числі залучення іноземних інвестицій), формування конкурентного середовища в інноваційному секторі економіки, розвиток і підтримку інноваційного підприємництва, мотивацію економічних суб'єктів до інновацій, захист прав на інтелектуальну власність, індивідуальний підхід до інноваційних фірм та інноваційних проектів агропромислових підприємств.

Інноваційна інфраструктура дозволяє реалізувати сучасну концепцію створення виробничих систем нового покоління — так званого інноваційного конвеєра, згідно з якою відбувається процес прискореного створення і реалізації різних нововведень. Роль інноваційної інфраструктури полягає в дотриманні принципу єдності інтелектуальної, соціальної, політичної й економічної сфер, а також управлінської, фінансово-економічної, науково-технічної, соціально-особистісної складових. Інноваційна інфраструктура надає інформаційну, правову й організаційно-економічну підтримку суб'єктам інноваційної діяльності.

ВИСНОВОК

Розглядаючи інноваційну діяльність як частину єдиного економічного простору, слід особливо підкреслити важливість інноваційно-інвестиційної складової. Наявність власних коштів підприємства, доступ до залучених джерел інвестиційних ресурсів для фінансування інновацій, наявність і зацікавленість інвесторів у реалізації інновацій є найважливішими факторами успіху в управлінні інноваційним розвитком сфери агропромислового виробництва. У сучасних умовах господарювання інноваційна діяльність набуває дедалі більшого значення для отримання ефективних результатів функціо-

нування агропромислового виробництва. Визначення й оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю набуває особливо важливого значення, оскільки це дозволяє виявити наявні та потенційні можливості поступового розвитку галузевого виробництва. Необхідним елементом інноваційного розвитку підприємств аграрного виробництва є побудова нової або модернізація існуючої системи управління інноваційною діяльністю, підґрунтям формування й ефективного функціонування якої є обґрунтована державна інноваційна політика.

Література:

1. Закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" від 16 січня 2003 р. № 433-IV // Офіційний Вісник України 2003. — № 7. — Ст. 271.
2. Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" від 23 березня 2000 р. № 1602-III // Офіційний Вісник України. — 2000. — № 16. — Ст. 657.
3. Закон України "Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій" від 9 квітня 2004 р. № 1676-IV // Офіційний вісник України. — 2004. — № 18. — С. 1275.
4. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 4 липня 2002 р. № 40-IV // Урядовий кур'єр. — 2002. — 7 серп.
5. Закон України "Про наукову і науково-технічну експертизу" від 10 лютого 1995 р. № 51 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: rada.kiev.ua
6. Закон України "Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків" від 15 липня 1999 р. № 991-XIV // Голос України. — 1999. — 21 верес.
7. Абібулаєв М. С. Фінансування інноваційної діяльності / М. С. Абібулаєв // Фінанси України. — 2003. — № 6. — С. 29—33.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On innovation activity priorities in Ukraine", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 7, p. 271.
  2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "On state forecasting and development programs of economic and social development of Ukraine", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 16, p. 657.
  3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On national complex program of high technologies", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 18, p. 1275.
  4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "On innovation activity", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 40, p. 271.
  5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine "On scientific and technical expertise", available at: <http://rada.kiev.ua>. (Accessed 05 December 2012).
  6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On special Investment and innovation technology parks", Holos Ukrainy.
  7. Abibulaiev, M. S. (2003) "Financing innovative activity", Finansy Ukrainy, vol. 6, pp. 29—33.
- Стаття надійшла до редакції 01.12.2014 р.*